

FIDUCIA – NOVELĂ ÎN CODUL CIVIL AL REPUBLICII MOLDOVA

Violeta COJOCARU,
dr. hab., prof. univ.,
prorector USM

Irina DIGORI,
drd. USM

SUMAR

Introducerea instituției *Fiduciei* în Codul civil al Republicii Moldova reprezintă un pas spre modernizarea legislației civile naționale. Această novelă ridică multiple probleme de ordin științific și practic, făcând indispensabilă cercetarea noii instituții. Pentru realizarea acestui demers este necesar, întâi de toate, să prezentăm o scurtă introducere în materia fiduciei. Așadar, în articolul de față sunt relevate premisele de la care a pornit legiuitorul în reglementarea fiduciei, sursele de inspirație ale acestuia și câteva aspecte generale privind fiducia: noțiunea, particularitățile, părțile și masa patrimonială fiduciară.

La etapa primară de prezentare a *Fiduciei*, scopul autorului nu rezidă în analiza aprofundată a problemelor ridicate de noua instituție, ci se limitează la expunerea dispozițiilor legale, însoțite uneori de scurte explicații. Cu toate acestea, în conținutul articolului sunt enunțate câteva dintre aspectele care necesită a fi cercetate detaliat și care vor constitui obiectul unor studii viitoare. Cu titlu de exemplu, autorii menționea-

FIDUCIA – NOVELTY IN THE CIVIL CODE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

SUMMARY

The introduction of Trust in the Civil Code of the Republic of Moldova represents a step towards modernization of the national civil law. This novel raises multiple scientific and practical problems, making the research of the new institution indispensable. In order to achieve this purpose, it is necessary, first of all, to present a brief introduction in the matter of trust. In this way, the present article provides the premises from which the legislature started in the regulation of trust, its sources of inspiration, and some general aspects regarding the trust: the notion, the particularities, the parts and the trust fund.

At this primary phase of presenting the trust, the author's purpose does not consist in the in-depth analysis of the problems raised by the new institution, but is limited to the presentation of legal provisions, accompanied by brief explanations in some cases. However, this article contains some of the aspects that should be investigated in detail and which will be the subject of future studies. By way of example, the authors mention the following: the (in)compatibility of the trust with the continental law, the problem of the theory of patrimony, the complex (trinitarian) structure of the trust relationship, etc.

Key-words: *fiducia, trust, parties to a trust, trust-er, trustee, beneficiary, trust auxiliary, trust fund.*

ză următoarele: (in)compatibilitatea trustului cu sistemul de drept continental, problema teoriei patrimoniului, structura complexă (trinitariană) a raportului de fiducie etc.

Cuvinte-cheie: *fiducia, trust, părțile fiduciei, constitutor, fiduciar, beneficiar, asistent al fiduciei, masă patrimonială fiduciară.*

Introducere. Modificările la Codul civil al Republicii Moldova (în continuare *Codul civil* sau *CC* [3], operate prin Legea privind modernizarea Codului civil și modificarea unor acte legislative, nr. 133 din 15.11.2018 (în continuare *Legea nr.133/2018*) [9], și intrate în vigoare la 1 martie 2019 (cu unele excepții), au realizat modernizarea dreptului privat al Republicii Moldova prin alinierea acestuia la tendințele internaționale. În rând cu numeroase modificări și completări de o deosebită importanță și utilitate, introducerea fiduciei în dreptul civil național reprezintă o adevărată novelă inspirată de evoluțiile legislative străine.

Totuși, trebuie să menționăm că, anterior, în Republica Moldova fiducia a cunoscut o anumită reglementare prin Decretul Președintelui Republicii Moldova cu privire la proprietatea fiduciară (trust), nr. 48 din 16.02.1994 [7].

Astfel, potrivit art. 2055 CC, *Fiducia este un raport juridic în care o parte (fiduciar) este obligată să devină titularul unei mase patrimoniale (masă patrimonială fiduciară), să o administreze și să dispună de ea, în conformitate cu condițiile care guvernează raportul (condiții ale fiduciei), în folosul unui beneficiar sau pentru a promova un scop de utilitate publică* [3, art. 2055].

Elementul de noutate în cadrul legal autohton, utilitatea practică care a fost demonstrată în alte sisteme de drept, dar și problemele de ordin teoretic pe care le ridică această instituție în doctrina juridică internațională reprezintă motivele pentru care considerăm indispensabilă cercetarea științifică a *Fiduciei* în lumina noilor reglementări din Codul civil al Republicii Moldova. Analize teoretice aprofundate privind fiducia vor constitui obiectul cercetărilor noastre ulterioare, dar etapa incipientă a demersului pe care ni l-am propus credem că trebuie să o constituie o prezentare generală a instituției (noțiune, particularități, părțile fiduciei și masa patrimonială fiduciară), așa cum este reglementată în legislația națională, precedată de mențiunea scurtă a surselor de inspirație ale legiuitorului – anume aceste aspecte vor fi relevate în prezentul articol.

Scopul reglementării fiduciei. Potrivit Notei informative la proiectul Legii privind modernizarea Codului civil și modificarea, și completarea unor acte legislative (în continuare *Nota informativă*), introducerea instituției fiduciei în Codul civil a avut scopul de a moderniza dreptul privat al Republicii Moldova, de a răspunde la necesitățile practice apărute în circuitul civil și comercial tot mai complex, dar și de a asigura implementarea unor noutăți introduse prin alte modificări și completări operate prin Legea nr.133/2018 [10, p. 98].

În sistemul *common law*, dar și în alte state care au preluat și au adaptat această instituție, *Trustul* a demonstrat o înaltă utilitate în raporturile civile și co-

merciale. Cu titlu de exemplu, menționăm următoarele tipuri de fiducia care ar putea exista în arealul național, în corespundere cu dispozițiile Codului civil: fiducia asupra prețului, fiducia în scop de garanție, fiducia asupra masei succesoriale (moștenirea subsecventă), fiducia în așteptarea unei dizabilități mentale etc. [10, p. 98-110].

Sursele de inspirație ale legiuitorului. Fiind urmărite scopurile enunțate *supra*, Cartea 3 a Codului civil a fost completată cu Titlul IV – Fiducia, care se bazează pe Cartea X – Fiducia (Book X – Trusts) din Proiectul Cadrelui Comun de Referință (Draft Common Frame of Reference – în continuare *DCFR*) al Uniunii Europene [11], dezvoltat de mediul academic din Europa, publicat în 2008. Suplimentar, așa cum este relatat în Nota informativă [10, p.98], au fost studiate și s-a ținut cont de ultimele evoluții legislative pe plan internațional și european, dintre care sunt remarcate în special următoarele:

- a) Codul civil francez [4, art. 2011-2030], în redacția Legii nr. 2007-211 din 19 februarie 2007, prin care a fost introdus, în Codul civil francez, Titlul XIV – Despre fiducia;
- b) Codul civil al României, în vigoare din 1 octombrie 2011 [5, art. art. 773-791];
- c) Codul civil Quebec [6, art. 1260-1298]; d) proiectul Directivei UE privind masele protejate (draft EU Directive on Protected Funds), publicat în 2004.

La acest subiect, fără pretenția de a analiza oportunitatea alegerii, menționăm că legiuitorul a optat pentru reglementări similare celor cuprinse în DCFR, care sunt mai apropiate ca esență și varietate a aplicabilității de *trustul* din *commonlaw*, spre deosebire de normele ce reglementează fiducia în România sau în Franța, care sunt mult mai restrictive în anumite aspecte (spre exemplu: este limitat cercul persoanelor care pot avea calitatea de fiduciar; izvor al fiduciei poate fi doar legea sau contractul; sunt restrânse domeniile de aplicare a fiduciei etc.).

Această abordare restrictivă a fost motivată de legiuitorul român în următorul mod: „În primul rând, s-a urmărit mai degrabă *adaptarea, și nu adoptarea instituției trustului* (s.n.) sub denumirea de fiducia, în așa fel încât aceasta să fie armonizată cu instituțiile existente deja în diferitele sisteme juridice naționale. Pe de altă parte, s-a urmărit *recepția instituției de drept într-o manieră prudentă, pentru a evita utilizarea fiduciei în scopuri ilicite, în special spălarea banilor și evaziunea fiscală* (s.n.)” [1, p. 30]. Deși motivele care au ghidat legiuitorul român și cel francez [12, p. 191] sunt relevate și sunt acceptate sau chiar dezvoltate de către unii autori [1, p.36], reglementarea restrictivă a

acestei instituții este deseori criticată în doctrina românească [8, p. 58] și în cea franceză [12, p. 192; 16] drept o limitare drastică a domeniului de aplicare al fiduciei.

Pentru a nu depăși cadrul prezentării pe care ne-am propus-o, ne limităm în această secțiune doar prin a accentua că instituția contemporană a fiduciei, deși se bazează pe *trustul* din sistemul de drept anglo-saxon, este deja receptată în dreptul continental. Introducerea acesteia în multiple sisteme juridice continentale [17, p. 150-153] (Franța, Elveția, Luxemburg, România ș.a.) a fost inevitabilă în condițiile în care *trustul* a demonstrat o eficacitate înaltă în varii domenii ale dreptului privat, dar în special – în relațiile de afaceri, care tot mai des depășesc limitele geografice ale unui sistem de drept.

Globalizarea *trustului* a determinat adoptarea Convenției de la Haga din 1 iulie 1985 privind legea aplicabilă fiduciei și recunoașterea ei (în vigoare din 1 ianuarie 1992), la care sunt parte state precum Elveția, Italia, Luxemburg, Marea Britanie, Olanda etc. și la care este recomandată aderarea Republicii Moldova [10, p. 104].

Câteva considerații privind dispozițiile ce reglementează fiducia. Fiducia este reglementată în Codul civil, Cartea 3 („Obligații”), Titlul IV („Fiducia”). Acest titlu este structurat în 10 capitole și cuprinde 107 articole (art. 2055 – art. 2161), inspirate din DCFR.

În DCFR fiducia este reglementată în Cartea X („Fiducia”), structurată în 10 capitole, care cuprind 116 articole. Spre deosebire, reglementările din Codul civil francez și cele din Codul civil al României sunt mai puțin ample: în Codul civil francez fiducia este reglementată în Cartea III („Des différentes manières dont on acquiert la propriété”), Titlul XIV („De la fiducia”), care cuprinde 21 articole (art. 2011 – art. 2030); în Codul civil al României fiducia este reglementată în Titlul IV („Fiducia”), care cuprinde 19 articole (art. 773 – art. 791).

Caracterul imperativ al dispozițiilor legale. Alin. (1) al art. 2060 CC („Caracterul imperativ al dispozițiilor legale”) stabilește următoarele: „Dacă în prezentul titlu nu s-a prevăzut altfel în mod expres, dispozițiile prezentului titlu sunt imperative sub sancțiunea nulității absolute”. Această normă trebuie corelată cu dispoziția alin. (3) al art. 993 CC („Libertatea contractului”): „Cu excepția cazului în care se prevede în mod expres contrariul sub sancțiunea nulității, părțile contractante pot, prin contract, să deroge de la acele dispoziții cuprinse în prezenta carte care se referă la drepturile, obligațiile și alte efecte juridice produse de contract, inclusiv distribuirea riscurilor”. Contrapunerea acestor două norme face lesne înțelegerea faptului că alin. (1) al art. 2060 CC constituie exact o ex-

cepție care înlătură aplicabilitatea alin. (3) al art. 993 CC în materia fiduciei, inversând caracterul normelor din unul dispozitiv în unul imperativ – prin răsturnarea expresă a prezumției caracterului dispozitiv al normelor de drept civil, inerentă principiului libertății contractuale (așa cum este reanimat în actualul Cod civil [3, art. 993]).

Potrivit Notei informative, această abordare este explicată de autorii Cărții X din DCFR prin faptul că majoritatea normelor juridice cuprinse în această carte sunt structurale, cele care țin de limitele dreptului de proprietate, de răspunderea față de diverși creditori [10, p. 100].

Prin urmare, dispozițiile Titlului IV („Fiducia”) vor fi „citite”, interpretate și aplicate pornindu-se de la premisa că acestea au un caracter imperativ, iar derogarea de la conținutul lor este posibilă doar în cazurile expres prevăzute în același titlu [spre exemplu, sintagma „dacă legea sau condițiile fiduciei nu prevăd altfel”/„în măsura în care din condițiile fiduciei ori din lege nu rezultă altfel” este utilizată de legiuitor în conținutul alin. (7) al art. 2056 – „Părțile fiduciei”, alin. (9) al art. 2059 – „Beneficiarul și beneficiul”, alin. (1) al art. 2086 – „Disponerea incompletă de masa patrimonială fiduciară”, art. 2089 – „Discreția fiduciarului”, alin. (1) al art. 2090 – „Luarea deciziei de către mai mulți fiduciar”; sintagma „în măsura în care/dacă condițiile fiduciei nu prevăd altfel”/„dacă prin condițiile fiduciei nu s-a stabilit altfel”/„dacă părțile vizate nu au convenit altfel”/„dacă nu s-a prevăzut altfel” se conține în alin. (2) al art. 2081 – „Termenul fiduciei”, alin. (2) al art. 2088 – „Caracterul determinabil al dreptului la beneficiu sau al vocației la beneficiu”, art. 2091 – „Conflictul de interese în exercitarea împuternicirii sau discreției”, alin. (2) al art. 2093 – „Limitele în caz de număr minim de fiduciar”, alin. (3) al art. 2100 – „Obligația generală a fiduciarului”, alin. (2) al art. 2111 – „Dreptul la remunerație din masa patrimonială fiduciară”, alin. (6) al art. 2119 – „Răspunderea fiduciarului de a restabili masa patrimonială fiduciară”, alin. (3) al art. 2120 – „Răspunderea fiduciarului de a despăgubi beneficiarul”, alin. (3) al art. 2130 – „Desemnarea de către asistentul fiduciei sau fiduciar”, alin. (2) al art. 2143 – „Efectul stingerii asupra obligațiilor fiduciarului”, alin. (1) al art. 2144 – „Dreptul constitutorului la rezoluțiunea fiduciei cu titlu gratuit”].

Prioritatea altor dispoziții legale. Articolul 2061 CC stabilește expres că fiducia în scop de garanție este supusă dispozițiilor legale privind garanțiile reale și (doar – s.n.), în completare, dispozițiilor Titlului IV („Fiducia”). Totodată, dispozițiile acestui titlu se aplică raporturilor juridice de fiducia pe piața de capital (doar – s.n.) în măsura în care nu contravin Legii nr.171/2012 privind piața de capital. Cât privește fiducia constituită prin testament, alin. (2) al art. 2077 CC stabilește că acesteia

ii vor fi aplicate în mod prioritar dispozițiile legale în materie de moștenire și, în special, dispozițiile legale privind moștenirea subsecventă.

Prezentarea generală a instituției fiduciei: noțiune, particularități, părțile fiduciei și masa patrimonială fiduciară

Noțiunea legală și particularitățile fiduciei. Definiția oferită de legiuitor [3, art. 2055] ne permite să evidențiem următoarele particularități ale fiduciei:

- 1) fiducia este un raport juridic;
- 2) părțile acestui raport sunt: constitutorul, fiduciarul, beneficiarul și (opțional) asistentul fiduciei;
- 3) masa patrimonială fiduciară nu constituie un patrimoniu, ci reprezintă o masă patrimonială (formată din drepturi și obligații patrimoniale) care face parte din patrimoniul fiduciarului – această abordare a legiuitorului, inspirată din dreptul francez și cel românesc, menține teoria unicității patrimoniului persoanei [10, p. 100];
- 4) masa patrimonială fiduciară are un regim special de protecție (această particularitate rezultă nu doar din definiție, ci mai cu seamă din alte norme privind fiducia, dar o menționăm în această listă considerând-o deosebit de importantă – specifică fiduciei), și anume: masa patrimonială fiduciară reprezintă o masă patrimonială distinctă de patrimoniul propriu al fiduciarului (masă patrimonială personală a fiduciarului) și de oricare alte mase patrimoniale fiduciare al căror titular este fiduciarul.

Astfel, în măsura în care fiducia le este opozabilă:

- a) creditorii personali ai fiduciarului nu pot urmări masa patrimonială fiduciară, nici în cadrul procesului de insolvență a fiduciarului, nici în afara lui;
  - b) soțul fiduciarului nu dobândește vreun titlu asupra masei patrimoniale fiduciare;
  - c) succesorii fiduciarului nu au dreptul la niciun beneficiu din masa patrimonială fiduciară;
- 5) fiduciarul este titularul masei patrimoniale, proprietarul bunurilor, creditorul creanțelor și debitorul datoriilor din masa patrimonială fiduciară;
  - 6) fiduciarul are obligația de a administra și de a dispune de masa patrimonială fiduciară în scopurile și în condițiile fiduciei;
  - 7) fiducia se constituie în folosul unui beneficiar sau pentru a promova un scop de utilitate publică.

O importantă mențiune, care necesită a fi făcută la acest moment al prezentării fiduciei, constă în faptul că raportul juridic de fiducia nu se confundă cu raportul juridic de administrare fiduciară, acestea două având natură și conținut diferit [2, p. 339]. Autorii Notei informative subliniază această distincție, făcând următoarele precizări: administratorul fiduciar nu dobândește titlul de proprietate al bunurilor transmise în administrare fiduciară, ci doar le posedă și le administrează, încheie acte juridice în privința lor din numele fondatorului administrării. În fond, administratorul fiduciar este un mandatar al fondatorului administrării. Spre deosebire, fiduciarul devine proprietar al bunurilor transmise lui și încheie acte juridice din nume propriu, dar pe contul masei patrimoniale fiduciare al cărei titular este [10, p. 99].

În cele ce urmează, vom prezenta doar câteva dintre aspectele importante privind fiducia, așa cum este reglementată în Codul civil al Republicii Moldova.

Părțile fiduciei. Definiția legală a fiduciei ne permite să desprindem că în acest raport există, în mod obligatoriu, cel puțin 3 părți: constitutorul, fiduciarul și beneficiarul. În completare, art. 2056 CC – care este dedicat exclusiv părților fiduciei – dar și alte dispoziții legale prevăd că a 4-a parte a acestui raport, opțională, este asistentul fiduciei.

Articolul 2056 CC oferă următoarele definiții: *constitutorul* este persoana care constituie o fiducia și transmite fiduciarului titlul asupra drepturilor incluse ca aport la masa patrimonială fiduciară; *beneficiarul* este persoana care, potrivit condițiilor fiduciei, are dreptul la beneficiu din masa patrimonială fiduciară sau are vocația la un asemenea beneficiu; *asistentul fiduciei* este persoana care, potrivit condițiilor fiduciei, are dreptul de a desemna sau a revoca fiduciarul ori de a-și da consimțământul la renunțarea fiduciarului, precum și alte discreții și împuterniciri prevăzute expres. Noțiunea de fiduciar nu este prevăzută în articolul menționat *supra*, dar rezultă din definiția fiduciei, și anume: *fiduciar* este persoana obligată să devină titularul masei patrimoniale fiduciare, să o administreze și să dispună de ea, în scopul și în condițiile fiduciei.

Potrivit art. 2056 CC, o fiducia poate avea unul sau mai mulți constitutori, fiduciar, beneficiari și asistenți ai fiduciei, atât inițiali, cât și subsecvenți. Dacă Titlul IV („Fiducia”) nu prevede altfel:

- a) constitutorul poate fi, de asemenea, fiduciar și/sau beneficiar;
- b) fiduciarul poate fi, de asemenea, beneficiar;
- c) oricare dintre părțile la fiducia poate fi, de asemenea, asistent al fiduciei.

Această particularitate face ca raportul de fiducie să aibă o structură complexă [8, p. 35-36] și să fie privit în doctrină nu ca un simplu raport triunghiular, ci ca unul trinitarian – dat fiind faptul că în relația constitutor-fiduciar-beneficiar părțile pot să-și asume mai mult decât un singur rol [15], or, în operațiunea fiduciei există trei părți/calități/roluri chiar și în cazul în care o singură persoană cumulează două sau chiar toate cele trei calități obligatorii [13].

Beneficiul poate consta în orice folos pentru beneficiar, cum ar fi:

- a) dobândirea titlului asupra masei patrimoniale fiduciare (spre exemplu: dobândirea cu titlu de proprietate a întregii mase patrimoniale în cazul moștenirii subsecvente) sau a unei părți din ea;
- b) constituirea unui drept limitat asupra masei patrimoniale fiduciare sau a unei părți din ea (spre exemplu: dreptul de abitație, uz, uzufruct asupra unui bun din masa patrimonială fiduciară);
- c) primirea veniturilor obținute din investirea masei patrimoniale.

În cazul *fiduciei cu scop de garanție*, beneficiul poate consta într-o prestație care satisface, în natură sau prin echivalent, obligația oricărei persoane față de beneficiar garantată prin fiducie (obligație garantată), inclusiv:

- a) dobândirea masei patrimoniale fiduciare sau a unei părți din ea de către beneficiarul care este creditor în contul stingerii obligației garantate;
- b) vânzarea bunurilor ori urmărirea creanțelor din masa patrimonială fiduciară și îndreptarea produsului vânzării către stingerea obligației garantate;
- c) exercitarea și urmărirea dreptului de garanție din masa patrimonială fiduciară și îndreptarea produsului vânzării către stingerea obligației garantate [3, art. 2059].

Masa patrimonială fiduciară. Așa cum a fost menționat *supra*, masa patrimonială fiduciară nu constituie un patrimoniu, ci reprezintă o masă patrimonială (formată din drepturi și obligații patrimoniale) care face parte din patrimoniul fiduciarului. Această abordare a legiuitorului menține teoria unicității patrimoniului persoanei.

Nu ne propunem să elucidăm în prezentul articol aspectele ce vizează teoria proprietății, dar trebuie să menționăm că tocmai diferența dintre teoria proprietății din *common law* și cea din dreptul continental a constituit unul dintre cele mai mari impedimente în procesul de globalizare a *trustului* și, până în prezent, aceasta ridică întrebări de ordin teoretic și practic privind compatibilitatea *trustului* cu sistemele de drept continen-

tal. Cu titlu de scurtă explicație, atragem atenția asupra faptului că în dreptul englez există dedublarea proprietății [14, p. 55] – o distincție între proprietatea cu titlu legal și proprietatea cu titlu echitabil, care stă la baza *trustului*: fiduciarul devine proprietar cu titlu legal, iar beneficiarul devine proprietar cu titlu echitabil.

În forma sa originală, *trustul* reprezintă o formă majoră de divizare a proprietății asupra unuia și aceluiași bun între fiduciar și beneficiar, ceea ce nu este acceptat în sistemele de drept continental [17, p. 154]. Acesta este unul dintre motivele de bază pentru care receptarea fiduciei, ca instituție corespondentă a *trustului* din *common law*, a constituit o adevărată provocare pentru legiuitorii din multe state.

Revenind la subiectul masei patrimoniale fiduciare, menționăm că aceasta reprezintă o masă patrimonială distinctă de patrimoniul propriu al fiduciarului (masă patrimonială personală a fiduciarului) și de oricare alte mase patrimoniale fiduciare al căror titular este fiduciarul. Masa patrimonială fiduciară poate cuprinde dreptul de proprietate și alte drepturi reale asupra banilor și altor bunuri, drepturi de creanță de orice natură, garanții ori alte drepturi patrimoniale sau un ansamblu de asemenea drepturi, prezente ori viitoare (drepturi ale fiduciei). Nu pot constitui drepturi ale fiduciei drepturile inalienabile. Masa patrimonială fiduciară cuprinde, de asemenea, datoriile fiduciei [3, art. 2062], reglementate separat în art. 2069 CC.

Opozabilitatea fiduciei. Potrivit art. 2067 CC, fiduciarul este obligat să asigure îndeplinirea și menținerea formalităților de opozabilitate a fiduciei. Opozabilitatea apartenenței unui drept deținut de fiduciar la o masă patrimonială fiduciară se realizează pe două căi:

- 1) prin înregistrare într-un registru prevăzut de lege, astfel obținându-se opozabilitatea absolută (față de toate persoanele);
- 2) prin cunoaștere efectivă, chiar dacă fiducia nu a fost înregistrată, astfel obținându-se opozabilitatea relativă (doar față de persoanele care cunosc) [10, p. 100-101].

Opozabilitatea absolută este prevăzută la alin. (1) al art. 2067 CC. Potrivit acestuia, apartenența unui drept deținut de fiduciar la o masă patrimonială fiduciară este opozabilă în măsura în care:

- a) în raport cu dreptul fiduciei înregistrat într-un registru de publicitate cu caracter constitutiv, fiducia asupra dreptului respectiv era înregistrată în același registru (spre exemplu, la această categorie se atribuie bunurile imobile, părțile sociale în capitalul societăților cu răspundere limitată, mărcile comerciale, brevetele de invenție);

- b) în raport cu dreptul fiduciei pentru care legea nu prevede o formalitate de publicitate, fiducia era înregistrată în registrul garanțiilor reale mobiliare.

În acest caz, înregistrarea poate arăta ca obiect al fiduciei un drept fiduciar sau poate descrie întreaga masă patrimonială ori o parte din ea. Modul de înregistrare, modificare și radiere a fiduciei în registrul garanțiilor reale mobiliare urmează a fi stabilit prin hotărâre de Guvern.

Opozabilitatea relativă este descrisă la alin. (2) al art. 2067 CC: chiar dacă nu s-au îndeplinit formalitățile de publicitate indicate *supra*, apartenența unui drept deținut de fiduciar la o masă patrimonială fiduciară este opozabilă: a) față de persoana căreia această apartenență îi era cunoscută pe altă cale; b) dacă banii care fac obiectul dreptului sunt înscrși la soldul unui cont bancar fiduciar (potrivit art. 1756 CC, persoana care solicită băncii deschiderea unui cont curent, de depozit sau a unui alt cont bancar poate stipula că acționează în calitate de fiduciar și solicita să se facă mențiunea că contul deschis pe numele său va fi un cont fiduciar.

Banca face mențiunea că contul deschis este cont fiduciar dacă solicitantul face dovada înregistrării fiduciei în registrul garanțiilor reale mobiliare. Această dovadă nu este necesară, dacă contul fiduciar este deschis de către bancă pe numele său, precum și dacă titularul contului este: o altă bancă; o formă de exercitare a profesiei de executor judecătoresc, notar sau avocat; depozitar central sau societate de administrare fiduciară a investițiilor și alți participanți profesioniști ce dețin licențe pentru activitatea pe piața de capital. În cazurile permise de lege sau de contract, fiduciarul poate utiliza același cont fiduciar pentru deținerea sumelor de bani primite în temeiul diferitor rapoarturi de fiducie);

- c) dacă instrumentele financiare care fac obiectul dreptului sunt înscrise la un cont fiduciar ținut, în calitate de fiduciar, de către entitatea abilitată de legislația în domeniul pieței de capital.

Opozabilitatea interdicțiilor. Dacă condițiile fiduciei cuprind o interdicție convențională de înstrăinare sau grevare a unui drept al fiduciei ori dacă fiduciarul este obligat, în anumite circumstanțe, să transmită titlul asupra unui drept al fiduciei unui anumit beneficiar,

aceste grevări sunt opozabile, dacă s-a îndeplinit formalitatea de publicitate a grevării prevăzută de lege, după natura bunului, ori dacă terțul a cunoscut pe altă cale împrejurarea dată [3, art. 2067].

Protecția masei patrimoniale fiduciare. În măsura în care fiducia le este opozabilă:

- creditorii personali ai fiduciarului nu pot urmări masa patrimonială fiduciară, nici în cadrul procesului de insolvență a fiduciarului, nici în afara lui;
- soțul fiduciarului nu dobândește vreun titlu asupra masei patrimoniale fiduciare;
- succesorii fiduciarului nu au dreptul la niciun beneficiu din masa patrimonială fiduciară. Aceste prevederi nu interzic ca persoanele menționate să fie desemnate în calitate de beneficiari conform regulilor comune [3, art. 2068].

Urmărirea masei patrimoniale fiduciare de către creditorii constitutorului. Creditorul constitutorului nu poate urmări masa patrimonială fiduciară, nici în cadrul procesului de insolvență a constitutorului, nici în afara lui. Cu toate acestea, creditorul constitutorului poate urmări un drept din masa patrimonială fiduciară doar în măsura în care:

- deține un gaj sau o altă garanție reală asupra acestui drept și opozabilitatea acestei garanții este dobândită, potrivit legii, anterior opozabilității fiduciei;
- constituirea sau, după caz, transmiterea acestui drept a fost desființată prin nulitate absolută ori relativă sau declarată inopozabilă în virtutea hotărârii judecătorești definitive [3, art. 2071].

Protecția constitutorului și a beneficiarilor. Constitutorul, beneficiarul și asistentul fiduciei nu poartă răspundere în această calitate față de creditorii fiduciei. Cu toate acestea, condițiile fiduciei pot să prevadă obligația constitutorului de a răspunde subsidiar pentru o parte sau pentru toate datoriile fiduciei [3, art. 2072].

În cadrul prezentului articol ne-am rezumat doar la aceste aspecte generale, menționate *supra*. La prezentarea Fiduciei – atât în aspect general, cât și prin cercetarea aprofundată a problemelor teoretice și practice pe care le ridică – vom reveni cu altă ocazie.

Referințe bibliografice:

1. Burian H. Fiducia în lumina Noului Cod civil. În: *Revista Româno-Maghiară de Științe Juridice*, 2011, nr.1, p. 30-48. <http://jog.sapientia.ro/data/tudomanyos/Periodikak/scientia-iuris/2011-1/5-burian.pdf> (vizitat 27.11.2019).
2. Chibac Gh. ș.a. Drept civil. Contracte și succesiuni: Curs universitar. Ed. a 4-a. Chișinău: S. n., 2019 (ÎS FEP „Tipografia Centrală”). 472 p.
3. Codul civil al Republicii Moldova. Nr. 1107-XV din 06.06.2002. Republicat în: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2019, nr.66-75.
4. Codul civil francez. <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070721&dateTexte=20191128> (vizitat 27.11.2019).
5. Codul civil al României. <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/175630>(vizitat 27.11.2019).
6. Codul civil Quebec. <http://legisquebec.gouv.qc.ca/en/showdoc/cs/CCQ-1991> (vizitat 27.11.2019).
7. Decretul Președintelui Republicii Moldova cu privire la proprietatea fiduciară (trust), nr.48 din 16.02.1994. În: *Monitorul*, 1994, nr.3/53, abrogat prin Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 1821 din 20.12.2000.
8. Golub S. Fiducia. Analiza definiției legale. Genul proxim. În: *Revista română de dreptul afacerilor (RRDA)*, 2016, nr.11, p. 31-59. https://www.academia.edu/35067815/Sergiu_Golub_Fiducia._Analiza_definitiei_legale._Genul_proxim_RRDA_11-2016_p._31-59.pdf (vizitat 27.11.2019).
9. Legea privind modernizarea Codului civil și modificarea unor acte legislative. Nr. 133 din 15.11.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr.467-479.
10. Nota informativă la Proiectul legii privind modernizarea Codului civil și modificarea și completarea unor acte legislative. http://particip.gov.md/public/documente/131/anexe/ro_5067_NFCivilNew.pdf (vizitat 27.11.2019).
11. Proiectul Cadrelui Comun de Referință (Draft Common Frame of Reference – DCFR) al Uniunii Europene. https://www.law.kuleuven.be/personal/mstor-me/2009_02_DCFR_OutlineEdition.pdf (vizitat 27.11.2019).
12. Bouteille M. La fiducie. Un potentiel inexploité. În: *Revue juridique de l'Ouest*, 2011, N° Spécial. Pérennisation des entreprises patrimoniales: l'apport de la fiducie. <http://cnriut09.univlille1.fr/articles/Articles/Fulltext/75a.pdf> (vizitat 27.11.2019).
13. Dammann R., Roussel V. Fiducie, les nouvelles opportunités. Cahier de droit de l'entreprise, Mai-Juin 2007, *apud* Golub Sergiu. Fiducia. Analiza definiției legale. Genul proxim. În: *Revista română de dreptul afacerilor (RRDA)*, 2016, nr.11, p. 31-59. https://www.academia.edu/35067815/Sergiu_Golub_Fiducia._Analiza_definitiei_legale._Genul_proxim_RRDA_11-2016_p._31-59.pdf (vizitat 27.11.2019).
14. Emerich Y. Les fondements conceptuels de la fiducie française face au trust de la *common law*: entre droit des contrats et droit des biens. În: *Revue internationale de droit compare*, 2009, Vol. 61 N°1, p. 49-71. https://www.persee.fr/doc/ridc_0035-3337_2009_num_61_1_19839?q=fiducie (vizitat 27.11.2019).
15. McAuley M. Truthand reconciliation. Notions of property in Louisiana's Civil and Trust Codes. În: *Re-imagining the trust. Trusts in Civil Law*, coordonator Lionel Smith, Editura Cambridge University Press, Cambridge, 2012, p. 145, *apud* Golub S. Fiducia. Analiza definiției legale. Genul proxim. În: *Revista română de dreptul afacerilor (RRDA)*, 2016, nr. 11, p. 31-59. https://www.academia.edu/35067815/Sergiu_Golub_Fiducia._Analiza_definitiei_legale._Genul_proxim_RRDA_11-2016_p._31-59.pdf (vizitat 27.11.2019).
16. Staub A. La fiducie: a form of French trust, *apud* Șandor Florin. Fiducia – instituție progresistă. În: *Cahetele juridice ale Băncii Naționale a României*, 2012, Anul II, nr.2, p. 5-12. <https://www.bnr.ro/Document-tInformation.aspx?idInfoClass=13026&idDocument=13534&directLink=1> (vizitat 27.11.2019).
17. Tuleașcă L. The concept of the trust in romanian law. În: *Romanian Economic and Business Review*, 2011, Vol. 6, No. 2, p. 150-160. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2378285# (vizitat 27.11.2019).